

LIITE: Yksityiskohtainen lausunto luvuittain**1 luku Yleiset säännökset**

Aluehallintovirasto pitää pienpanimoiden käsityöläisöläisluita koskevaa vähittäismyyntilupaa olutkulttuurin kannalta myönteisenä asiana. Lupa on perustellusti rajattu koskemaan vain suhteellisen vähäistä toimintaa. Uudentyyppisten lupien käsittely ja niihin liittyvä valvonta tulee lisäämään lupa- ja valvontaviranomaisen työmäärää. Valvontaviranomaisen tulee esimerkiksi jatkossa pystyä seuraamaan tuotetun alkoholin litramäärää, koska käsityöläisöläisluen määritelmä on kytketty tuotantomääriin.

2 luku Luvanvaraisuus

Alkoholijuomien valmistaminen ja myynti edellyttäisivät vastaisuudessakin pääsääntöisesti lupaa. Lupa- ja valvontaviranomaisten nykyiseen toimivaksi ja selkeäksi osoittautuneeseen työnjakoon ei olisi tulossa suuria muutoksia. Aluehallintovirasto pitää näitä päälinjauksia hyvinä.

Esitysluonnoksen 6 §:ssä säädetään luvanvaraisuuden poikkeuksista. Luvanvaraisuudesta olisi perusteltua poiketa myös eräiden sosiaalihuollon palvelumuotojen osalta. Tehostettu palveluasuminen ja palveluasuminen ovat sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalisen turvan ja hyvinvoinnin edistämistä. Palvelun tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan asuminen mahdollisimman kodinomaisesti ja tukea hänen toimintakykynsä säilymistä, sosiaalista kanssakäymistä sekä turvata hänen hyvinvointinsa. Pienimuotoista, satunnaista ja kodinomaisuuteen kuuluvaa alkoholitarjoilua voidaan selkeästi pitää sosiaalipalvelun sisältönä. Palvelua antava sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö varmistaa, että tarjoilu on vastuullista ja huomioi asiakkaiden yksilöllisen palvelutarpeen sekä toimintakyvyn. Toiminta on valvonnan ja yksityisten palveluntuottajien osalta ennakkollisen lupahallinnon alaista eikä toimintaa voida pitää alkoholilain tavoitteiden vastaisena. Laissa voisi olla perusteltua ottaa selvyyden vuoksi nimenomaisesti kantaa myös ehtoollisviinitarjoiluun ja muuhun uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan yhteydessä tapahtuvaan seremonialliseen alkoholitarjoiluun.

Esitysluonnoksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin lupahakemuksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lainsäädännössä ei tulisi säätää siitä, mitä selvityksiä viranomaisen tulee päätösharkintansa tueksi hankkia eikä varsinkaan siitä, miten selvitykset tulisi hankkia. Laissa tulee säätää vain päätöksen perusteista – esimerkiksi luvanmyöntämisen edellytyksistä. Sen päättäminen, miten päätöksen tueksi tarvittava tieto sujuvimmin hankintaan, tulee jättää viranomaisen harkittavaksi. Tämä lähestymistapa mahdollistaa hallinnon tehostamisen ja asiakaslähtöisen kehittämisen.

LÄNSI- JA SISÄ- SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Esitetyt luvanhakijaan liittyvät yleiset edellytykset noudattelevat pitkälti voimassa olevan alkoholilain 21 a §:n muotoiluja, jotka on todettu pääosin toimiviksi. Kyseisen pykälän soveltamisesta on myös olemassa runsaasti hallinto- ja oikeuskäytäntöä. Esitysluonnoksen perusteluissa on todettu, että yleisten edellytysten on tarkoitus vastata yleisesti ottaen nykyisessä alkoholilaissa säädettyä. Selkeän ja vakiintuneen tulkintakäytännön vuoksi tämä voisikin olla perusteltua. Kuitenkin esitettyyn 13 §:n 1 momenttiin on lisätty uudet käsitteet: vakavaraisuus sekä ammattitaito. Käsitteiden sisältöä ja niiden eroa voimassa olevan lain vaatimuksiin ("taloudelliset ja ammatilliset edellytykset") ei ole selvitetty esitysluonnoksen perusteluissa. Vakavaraisuuden edellyttäminen kuulostaa siltä, että lupaviranomaisen tulisi selvittää yrityksen taloudellista kantokykyä nykyistä laajemmin. Taloudellisen kantokyvyn ja riskinoton arvioiminen kuuluu yritykselle itselleen eikä sitä, että viranomainen osallistuisi tähän arviointiin voida pitää kannatettavana. Ammattitaidon vaatimuksen sisältö jää esitysluonnoksessa täysin avoimeksi, varsinkin, koska voimassa olevaan lakiin sisältyvistä vastaavan hoitajan ammattitaitoa koskevista vaatimuksista on tarkoitus luopua.

Alkoholijuomien vähittäismyyntiluvan ja sen myöntämisen edellytykset noudattelevat päivittäistavara-kauppojen osalta nykyistä alkoholilakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja päätöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa epäselväksi koetun monipuolisen elintarvikevalikoiman vaatimuksen siirtämistä uuteen alkoholilakiin. Esityksessä tulisi tarkemmin määritellä, mitä monipuolisen elintarvikevalikoiman vaatimus käytännössä tarkoittaa.

Esitysluonnoksen mukaan alkoholijuomien anniskelualueeksi ei saisi hyväksyä yleistä katsomotilaa. Säännös vastaa voimassa olevaa alkoholilakia. Kyseinen lainkohta on osoittautunut hyvin vaikeasti tulkittavaksi ja lupaviranomaiset sekä muutkin tahot ovat useasti todenneet, että sitä tulisi selkeyttää. Kieltoa on esityksessä täsmennetty siten, että katsojien paikat eivät saisi olla anniskelualueella ja he eivät saisi joutua vasten tahtoaan seuraamaan tapahtumaa anniskelualueelta. Esitetty täsmennys tarkoittaisi kiristystä lupaviranomaisten nykyisiin käytäntöihin anniskelualueiden hyväksymisessä eikä sinänsä selkeyttäisi asiaan liittyviä tulkinnallisia ongelmia. Huomioiden sen, että lupaviranomainen voi esitetyn lain 21 §:n perusteella rajoittaa lupaa ja asettaa sille ehtoja, olisi lainkohta perusteltua poistaa kokonaan. Mikäli kieltä halutaan säilyttää, tulisi se muotoilla siten, ettei se koskisi tilaisuuksia, joihin osallistuu yksinomaan täysi-ikäisiä. Muotoilu voisi olla esimerkiksi seuraavan lainen: *"Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa, jos on odotettavissa, että tapahtumaan osallistuu runsaasti lapsia tai nuoria"*. Vähintäänkin perusteluissa tulisi selventää, mitä tarkoitetaan "yleisellä katsomotilalla". Tarkoittaako katsomotila esimerkiksi vain kiinteistä katsomorakenteita vai onko käsitettä tulkittava siten, että alue, jolta yleisö seuraa tapahtuman ohjelmaa, on aina katsomotila, riippumatta siitä, miten yleisön oleskelu on järjestetty?

Mahdollisuus anniskeluvan myöntämiseen useammalle toimijalle samalla anniskelualueella on säännösten joustavoittamisen näkökulmasta kannatettava muutos. Yhteisten anniskelualueiden osalta voisi olla perusteltua vielä selventää laissa tai sen perusteluissa toimintaan liittyviä vastuukysymyksiä.

Uutena anniskelun toimintamallina alkoholilakiin esitetään myös anniskelua ns. cateringilmoituksella. Aluehallintovirasto suhtautuu ajatukseen lähtökohtaisesti myönteisesti. Toimintamallin soveltaminen on kuitenkin syytä rajata selkeästi tilapäisiin käyttötarkoituksiin ja siten, ettei cateringilmoituksista muodostu vaihtoehtoista tapaa jatkuvan anniskelutoiminnan järjestämiseen. Koska esityksessä on jätetty ilmoitukseen liittyvät käytännönseikat säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella, on esitetyn sääntelyn toimivuutta mahdoton arvioida. Esityksen mukaan

ilmoitus olisi tehtävä vain kolme vuorokautta ennen tapahtuman alkua. Kolmen vuorokauden varoitusaika on valvonnallisesta näkökulmasta liian lyhyt. Ensinnäkin tulee huomioida virastojen toimintaan vaikuttavat pyhäpäivät – esimerkiksi pääsiäisenä virastot ovat kiinni neljä päivää peräkkäin. Lisäksi tulee huomioida muussa lainsäädännössä vastavankaltaiselle toiminnalle asetetut määräajat. Esimerkiksi palo- ja pelastussuunnitelma tulee toimittaa viranomaiselle vähintään 14 vuorokautta ennen tapahtuman alkua. Suunnitelmallisen ja riskiperusteisen valvonnan toteuttaminen tätä lyhemmän ajan puitteissa on viranomaistoiminnassa erittäin vaikeaa.

Lupaviranomaiset pyytävät tällä hetkellä lausuntoja anniskelulupahakemuksiin tarpeen mukaan. Esitysluonnokseen kirjatun perusteella lupaviranomainen olisi lähtökohtaisesti velvoitettu pyytämään lausuntoa sekä poliisilta että kunnalta, ja useimmissa tapauksissa lupaviranomaisen olisi ilmoitettava hakemuksesta myös naapurustolle. Esitetyn 20 §:n sanamuodon lisäksi myös lainkohdan yksityiskohtaiset perustelut on kirjoitettu sängen jyrkästi. Perusteluissa todetun perusteella saa sen kuvan, että esimerkiksi lupa-asia, joka koskisi neljän asiakaspaikan terassin omaavaa ruokaravintolaa, edellyttäisi poikkeuksetta lähiympäristön kuulemista. Tätä ei voida pitää perusteltuna ratkaisuna. Viranomaisten toiminnassa lausuntojen pyytämisessä ja ilmoittamisessa naapurustolle tulisi olla esitettyä enemmän harkinnan varaa. Esitetty malli lisäisi merkittävästi lupaviranomaisen työmäärää, pidentäisi lupahakemusten keskimääräistä käsittelyaikaa ja edellyttäisi selvää lisäystä alkoholilupaviranomaisten resursseihin. Sinällään ajatus kunnan ja lähiympäristön kuulemisesta on terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen, yleisen turvallisuuden sekä kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämisen näkökulmasta myönteinen ehdotus.

Esitetyn 20 §:n kuulemisveloitteeseen saattaa liittyä myös riski siitä, että kunta ja lähiympäristön asukkaat tulkittaisiin asianosaisiksi anniskelulupa-asiassa. Tämä tulkinta tekisi lupaprosessista entistä kankeamman ja pidentäisi käsittelyaikoja.

Alkoholilain uudistuksen yhteydessä nykyisin asetuksessa alkoholijuomista ja väkiviinasta mainitut menettelyt alkoholi- ja väkijuomavaraston luovuttamisesta liikkeen toiminnan loppuessa tai siirtyessä toiselle omistajalle olisi syytä kirjoittaa osaksi alkoholilakia.

3 luku **Alkoholiyhtiö**

Ei lausuttavaa.

4 luku **Valmistus, maahantuonti, vienti ja tukkumyynti**

Ei lausuttavaa

5 luku **Alkoholijuomien vähittäismyynti ja anniskelu**

Alkoholijuomien vähittäismyyntiä saisi esityksen mukaan harjoittaa vain luovuttamalla niitä asiakkaalle hyväksytyssä toimipaikassa. Mikäli lain on tarkoitus kieltää automaateista tapahtuva myynti, tulisi se ilmaista selkeästi. Edellä mainittu koskee myös alkoholijuomien anniskelua koskevaa saman sisältöistä säännöstä. Alkoholijuomien nauttimiskiellosta vähittäismyyntipaikassa säädettäessä tulisi huomioida anniskelupaikoissa tapahtuva vähittäismyynti. Anniskelupaikassa vähittäismyydyn alkoholijuoman nauttimisen mahdollinen kieltäminen anniskelualueella jää esityksen perusteella epäselväksi.

Alkoholijuomien anniskeluun ja vähittäismyyntiin osallistuvan tulee esityksen mukaan olla täyttänyt 16 vuotta. Lakiin voisi olla perusteltua lisätä viittaus nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) 7 §:ään, jossa on säädetty alle 18 vuotiaiden työntekijöiden työajan sijoittelusta.

Esitysluonnoksessa on luovuttu nykyisin voimassa olevasta anniskeluajan jatkamisen luvanvaraisuudesta kello 01.30 jälkeen ja tilalle on luotu ilmoitusmenettely. Esitetty malli siirtäisi viranomaistoiminnan painopisteen ennakoivasta lupahallinnon kautta tapahtuvasta valvonnasta kohti jälkikäteistä kenttävalvontaa. Tästä näkökulmasta esitettyä mallia ei voida pitää kannatettavana.

Esitysluonnoksen yleisenä tavoitteena on lisätä lähiympäristön vaikutusmahdollisuuksia. Tästä näkökulmasta ilmoitusmenettely jatkoajan käyttöönottamiseksi on erikoinen ratkaisu. Anniskelun jatkaminen 1.30 jälkeen on yksi keskeisimmistä anniskelupaikan ympäristöön vaikuttavista seikoista. Ilmoitusmenettelystä johtuen ympäristön mahdollisuudet vaikuttaa jatkoajan käyttöön jäävät esitetyssä mallissa sangen rajallisiksi. Esityksen mukainen ilmoitusaika (3 vk) on melkoisen lyhyt, mikäli tarkoituksena olisi, että lupaviranomainen voisi nykyiseen tapaan tarvittaessa asiaa selvittääkseen pyytää lausuntoa esimerkiksi poliisilta, kunnalta tai anniskelupaikan lähiympäristöltä.

Nykyisin jatkoajoja on toisinaan myönnetty myös ulkotiloihin, esimerkiksi festivaalialueille ja joidenkin yökerhojen terasseille. Esityksen mukaan tämä ei jatkossa olisi mahdollista. Voidaan perustellusti kysyä, onko jatkoajaksääntelyn kiristäminen tältä osin tarkoituksenmukainen ratkaisu. Mikäli lopullisessa hallituksen esityksessä päädytään rajaamaan mahdollisuus anniskeluajan jatkamiseen yksinomaan sisätiloihin, tulisi perusteluissa täsmentää, mitä sisätilalla tarkoitetaan. Voisiko anniskelua jatkaa kello 1.30 jälkeen esimerkiksi ladossa, festivaalitaltassa tai kulkuneuvossa?

Esitysluonnoksen 43 §:n perusteella lupaviranomainen voisi asettaa 21 §:n 2 momenttiin perustuvia rajoituksia, jos ne ovat tarpeen valvonnan tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamiseksi. Meluhaittoja ei tässä kohdassa mainita syynä, jonka perusteella rajoituksia voisi asettaa. Anniskelulupaa myönnettäessä 21 §:n 2 momenttiin perustuvia rajoituksia voitaisiin esityksen mukaan asettaa myös melun perusteella. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, miksi melun arvioinnista on tarpeen säätää eri tavalla anniskeluluvan ja jatkoajaluvan osalta. Ratkaisu vaikuttaa erikoiselta ja on omiaan aiheuttamaan ongelmia. 43 §:n sanamuodon perusteella vaikuttaa siltä, että anniskelun jatkamisesta aiheutuvan meluhaitan perusteella anniskeluaikaa ei voisi rajata loppuvaksi joskus välillä 1.30 – 4.00, siis esimerkiksi klo 2.30. Vaihtoehdot näyttäisivät olevan joko kieltää jatkoajan käyttö tai sallia se 4.00 saakka. Lisäksi esityksessä käytetyn passiivisen sanamuodon vuoksi ("voidaan kieltää") jää hieman epäselväksi, kumpi lainkohdassa mainittu viranomainen voisi meluhaitan perusteella kieltää anniskelun jatkamisen – terveydensuojeluviranomainen vai alkoholilupaviranomainen.

Koska jatkoajaa koskevasta ilmoitusmenettelystä on tarkoitus säätää tarkemmin myöhemmin laadittavalla valtioneuvoston asetuksella, ei esitetyn sääntelyn täsmällisiä vaikutuksia ole mahdollista vielä arvioida.

Esityksessä on annettu kunnille oikeus kieltää anniskelun jatkoajat kunnan alueella tai sen määrättyllä alueella. Tämän osalta laissa tulisi selvyden vuoksi säätää kunnan velvollisuudesta ilmoittaa tekemästään päätöksestä lupa- ja valvontaviranomaiselle.

Anniskelun jatkamisen edellytyksenä on esityksen mukaan, että anniskelupaikassa on kaksi järjestyksenvalvojaa jokaista alkavaa 200 asiakaspaikkaa kohden yksinomaan valvomassa järjestystä ja turvallisuutta kello 24:stä alkaen. Säännös järjestyksenvalvonnan määrää koskevasta pääsäännöstä poikkeamisesta jättää huomattavan mahdollisuuden erilaisille tulkinnoille ja lisää oikeudellisten riitojen todennäköisyyttä.

6 luku **Alkoholijuomien vähittäismyynti ja anniskelu ulkomaanliikenteessä**

Ei lausuttavaa.

7 luku **Markkinointi**

Alkoholijuomien markkinointia koskevat säännökset olisi syytä uudistaa kokonaisuudistuksen yhteydessä. Markkinoinnin sääntelyn tulisi olla selkeää ja yksiselitteistä. Samojen sääntöjen tulisi soveltua kaikkiin alkoholijuomiin. Markkinoinnin sääntelyn tavoitteena tulisi olla ennen kaikkea lasten ja nuorten alkoholin kulutukseen vaikuttavan markkinoinnin rajoittaminen. Yksi mahdollinen lainsäädäntötekninen ratkaisu olisi pääsääntönä kieltää alkoholijuomien mainonta ja säätää lakiin ns. positiivilistan muodossa ne poikkeukset, joiden mukaisesti väkevien ja mietojen alkoholijuomien mainonta olisi sallittua. Sallituksi tulisi säätää ainakin tuotetiedon jakaminen. Laissa tulisi määritellä yksiselitteisesti, mitä tuotetiedolla tarkoitetaan. Lisäksi säänneltäisiin, missä tapauksissa mainontaa on pidettävä kiellettyinä (ns. negatiivilista).

Mikäli markkinointia koskevat säännökset uudistettaisiin kokonaisuudistuksen yhteydessä, olisi etuna myös se, että markkinoinnin sääntelyä koskevat perustelut saataisiin samaan hallituksen esitykseen muun kokonaisuudistuksen perustelujen yhteyteen. Nyt käsiteltävästä esitysluonnoksesta puuttuu pääosa markkinointia sääntelevien pykälien perusteluista.

Mikäli markkinointia koskevia säännöksiä ei kokonaisuutena uudisteta, tulisi joka tapauksessa harkita ns. some-säännöksestä sekä arpajaisiin, kilpailuihin ja peleihin liittyvästä kiellosta luopua. Some-säännös (esitysluonnoksessa 49.2 §:n 11- kohta) on osoittautunut hyvin tulkinnanvaraiseksi sekä hankalaksi valvoa. Säännös nykymuodossaan asettaa myös sosiaalisen median eri muodot toisistaan poikkeavaan asemaan. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan markkinoinnin merkitys kasvaa ja muuttaa muotoaan jatkuvasti, eikä nykymallin mukainen yksityiskohtainen ja joustamaton sääntely vastaa nopean kehityksen luomiin vaatimuksiin.

Alkoholimainontaan liittyvät arpajaiset, kilpailut ja pelit (49.2 §:n 10- kohta) tulisi sallia anniskelupaikoissa. Anniskelupaikoissa tämä toiminta ei kohdistu erityisesti lapsiin ja nuoriin (kuten tyypillisesti verkossa toteutettavissa kilpailuissa ja peleissä), joten suojan tarvetta ei pääsääntöisesti ole.

Tulkinnanvaraisten ja epä johdonmukaisten mainontasäännösten toimeenpano on omiaan heikentämään koko viranomais toiminnan uskottavuutta. Alkoholin markkinointiin liittyvät epäselvyydet ovatkin olleet toistuvasti esillä mediassa hyvin kielteisessä valossa.

8 luku **Teolliseen käyttöön tarkoitetut alkoholipitoiset aineet ja alkoholivalmisteet**

Ei lausuttavaa.

9 luku **Valvonta ja ohjaus**

Esityksen 55 §:n mukaan alkoholijuomien anniskeluun ja vähittäismyyntiin osallistuvilla tulisi olla alkoholilain osaamista osoittava alkoholilain osaamistodistus. Esityksen mukaan osaamistodistus vaadittaisiin, jos henkilö on työskennellyt luvanhaltijan palveluksessa vähintään kolme kuukautta. Esityksessä olisi perusteltua erikseen huomioida lisääntynyt vuokratyöntekijöiden käyttö ja ottaa kantaa siihen, milloin osaamistodistusta vaadittaisiin vuokratyöntekijöitä.

Tiedonsaantioikeutta koskevan 61 §:n 1 momentin 1 kohdassa on viitattu lain 13-21 §:ään. Lainsäädäntötekniisesti parempi ratkaisu olisi, että 1 kohtaan kirjoitettaisiin ”arvioitaessa tässä laissa tarkoitettuja luvan myöntämisen tai ilmoituksen hyväksymisen edellytyksiä”. Esitysluonnoksen muotoilun perusteella tiedonsaantioikeus ei koskisi esimerkiksi 43 §:ssä säädetyn jatkoaikailmoituksen käsittelyä.

Kiellot, rikkomusten seuraamukset ja rangaistussäännökset

Koko luku 10 tulisi kirjoittaa selkeämmäksi. Erityisesti pykälät 69 ja 70 muodostavat monimutkaisen ja vaikeasti hallittavan kokonaisuuden. Mikäli rikkomusten seuraamukset kirjoitetaan luonnoksessa esitetyllä tavalla, tulee varmistaa, että seuraamukset kattavat kaikki laiminlyönnit ja lain vastaisen toiminnan. Valvontatoiminnassa viranomaisella tulee olla tarvittaessa mahdollisuus luvan rajoittamiseen peruuttamalla lupa joko määräajaksi tai pysyvästi ja asettaa laissa mainittuja rajoituksia myös jälkikäteen, mikäli tähän on perusteltu syy.

Anniskelu- ja vähittäismyyntitoiminnassa havaittujen puutteiden tai luvanhaltijan luotettavuudessa todettujen epäkohtien osalta aluehallintovirasto esittää pääosin nykyisen alkoholilain 22 §:n kaltaista muotoilua. Jos luvanhaltijan toiminnassa havaittaisiin puutteita, seuraamus voisi olla varoitus, määräaikainen luvanperuutus tai pysyvä luvan peruutus.

Kokonaisuutena nykyistä 22 §:ää voidaan pitää varsin toimivana. Seuraamuskäytäntö on valtakunnallisesti varsin yhtenäinen sekä oikeuskäytännössä kohtuulliseksi havaittu. Seuraamuksia ei ole erityistä tarvetta lieventää tai muuttaa, mihin esitysluonnoksen 69 ja 70 §:t väistämättä johtaa. Nykykäytännön mukaan alaikäiselle anniskelu on johtanut luvan määräaikaiseen peruuttamiseen. Lieventävät asianhaarat on otettu seuraamusharkinnassa huomioon ja seuraamus on voinut olla myös varoitus. Suuri osa toimijoista ottaa alaikäisille anniskelun kiellon vakavasti ja asiaan kiinnitetään ravintolan omavalvonnassa riittävästi huomiota. Tämän johdosta alaikäisille anniskelua havaitaan verraten harvoin. Osalla toimijoista riittävän huomion kiinnittäminen edellyttää kuitenkin riittävän suurta pelotevaikutusta, jollainen määräaikainen luvan peruutus on ollut. Mikäli luvan määräaikaisen peruuttamisen sijaan sanktio on korvattavissa alle yhden illan myyntitulolla, ei vastaavaa pelotevaikutusta synny.

Laiminlyöntimaksusta on syytä säätää oma pykälä, jossa määriteltäisiin, missä tilanteissa sitä voidaan käyttää. Laiminlyöntimaksu olisi seuraamuksena esimerkiksi ilmoituslaiminlyönneissä, vastuuhenkilön puuttuessa anniskelupaikasta, toistuvissa asiakirjapuutteissa, lupaehtojen rikkomisissa, omavalvontasuunnitelman puuttuessa.

Esitetystä muodosta laiminlyöntimaksu ei kohtele erikokoisia luvanhaltijoita tasapuolisesti ja se on muutoinkin liian alhainen. Laiminlyöntimaksun suuruus tulisi sitoa esimerkiksi valvontamaksun määrään. Kuittilaki on väärä vertailukohta, koska kuitinantamisessa on puutteita hyvin pienessä yritystoiminnassa kuten parturit, hierojat ym. Alkoholielinkeinossa volyymit ovat huomattavasti suuremmat ja ohjaavan vaikutuksen aikaansaamiseksi seuraamusten tulisi olla sen mukaisia. Luonnoksessa

esitettyssä muodossaan laiminlyöntimaksusta muodostuisi paljon käytetty perusseuraamus ja se työllistäisi perusteettomasti alkoholiviranomaista ja oikeusrekisterikeskusta. Luonnoksessa esitetty kuuden kuukauden määräaika laiminlyöntimaksun määrittämiselle on viranomaiselle liian lyhyt. Tällaista määräaikaa ei ole kuittilaissa. Mikäli määräaika ylipäänsä katsotaan tarpeelliseksi, sen tulisi olla yksi vuosi.

Luvan peruuttamista koskevaa 70 § tulisi täsmentää eikä nykyisen seuraamuskäytännön lieventäminen ole tarpeellista. Luonnoksessa esitetyllä tavalla määräaikainen luvan peruuttaminen edellyttäisi varoitusta tai laiminlyöntimaksua. Määräaikainen luvan peruuttamien tulisi olla räikeissä lainrikkomistapauksissa mahdollista myös ilman edeltävää varoitusta tai laiminlyöntimaksua. Käytännön esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on sammuneen henkilön vieminen poliisiin toimesta suoraan anniskelupaikasta sairaalan hengen vaarallisen päihtymystilan vuoksi tai huomattavan nuorelle henkilölle anniskeleminen.

Esitysluonnoksen mukaan luvan pysyvä peruuttaminen edellyttäisi annettua varoitusta tai laiminlyöntimaksua ja tämän lisäksi lainrikkomisen olisi olla toistuvaa tai tahallista taikka kokonaisuutena arvostellen törkeää. Aluehallintoviraston nykyisessä ratkaisukäytännössä luvan pysyvään peruuttamiseen päädytään toisinaan myös suoraan ilman aiempaa varoitusta tai laiminlyöntimaksua. Näin saatetaan toimia esimerkiksi törkeissä ohimyyntitapauksissa. Mikäli tällaisessa tapauksessa ensimmäisellä kerralla annettaisiin varoitus, jäisi tämä useimmiten ainoaksi seuraamukseksi, koska ohimyynti havaitaan tyypillisesti vain verohallinnon suorittaman verotarkastuksen yhteydessä eikä verotarkastuksia tyypillisesti tehdä useaa kertaa samaan yritykseen.

11 luku **Maksut**

Aluehallintovirasto pitää oikeana esitysluonnoksessa esillä nousevaa periaatetta siitä, että maksujen tulee kattaa valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Valvontamaksujen määräytyminen on esitetty säilyvän nykytilan kaltaisena.

Esityksen 45 §:n mukaan anniskeluluvan haltijat saisivat hankkia alkoholijuomia ostamalla niitä vähittäismyyntiluvan haltijalta. Tällöin ostoista tulisi raportoida ostajan taholta valvontaviranomaisille erikseen. Valvontamaksuja käsittelevän liitteen kohdan 5 mukaan valvontamaksu määrätään 100-prosenttisena alkoholina edellisen kalenterivuoden lasketuista tai vuoden pituisena laskenta-aikana *arvioituista* ostoista, mikäli ostoja ei raportoida vähittäismyynnistä tuotekohtaisesti tai niitä ei raportoida lainkaan. Mahdollista on, että alkoholijuomien ostoa vähittäismyynnistä ei raportoida valvontaviranomaisille. Mikäli raportointia ei suoriteta, on valvontamaksu alempi kuin silloin, kun ostot tehdään tukkumyyjiltä ja ne kirjautuvat lupanumerolle. Vähittäismyynnin kautta ostettu alkoholi saattaa muodostua joidenkin toimijoiden osalta merkittäväksi ongelmaksi valvontamaksua määrää laskettaessa.

Esityksen mukaan anniskeluaajan jatkamista koskeva erillinen valvonnan vuosimaksu on 760 euroa, jos anniskelua jatketaan yli 180 päivänä vuodessa kello neljään, ja muutoin 380 euroa. Nykyisessä muodossaan esitys mahdollistaisi sen, että anniskelua jatketaan esimerkiksi kello 3.45 asti pienemmän valvontamaksun vuoksi. Aluehallintovirasto ehdottaa, että lause muutetaan muotoon ”jos anniskelua jatketaan yli 180 päivänä vuodessa kello 1.30 jälkeen”. Lisäksi voisi olla perusteltua, että raja olisi alempana kuin 180 päivässä. Anniskelun jatkaminen 180 päivänä vuodessa tarkoittaa käytännössä jatkoajan käyttämistä 3-4 päivänä viikossa.

Esityksen mukaan vähittäismyynnin valvonnan vuosimaksu on kultakin myymälältä 200 euroa. Valvontamaksussa tulisi huomioida vähittäismyyntipaikan koko ja myynti. Aluehallintovirasto ehdottaa, että valvontamaksujen suuruus porrastetaan anniskelun tapaan.

Alkoholiyhtiöltä perittävä vuotuinen valvontamaksu kultakin myymälältä 380 euroa. Valvontamaksu tulisi periä myös luovutuspaikoilta. Mikäli luovutuspaikat sisältyvät jo alkoholiyhtiöltä perittäviin maksuihin, tulisi tämä esityksessä ilmaista selkeästi.

Esityksen mukaan vähittäismyynnin, anniskelun ja anniskeluaajan jatkamisen valvontamaksut laskutetaan kalenterivuositain viimeistään 30.4., kun luvanhaltijalla on voimassa oleva lupa 1.4. Aluehallintovirasto ehdottaa, että lause muutetaan epäselvyyksien välttämiseksi muotoon ”ellei luvanhaltija ole kirjallisesti ilmoittanut lopettaneensa toimintaansa 1.4. mennessä”.

12 luku **Muutoksenhaku**

Esityksen mukaan varoituksen antamista ja laiminlyöntimaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua lupaviranomaiselta. Oikaisuvaatimusmenettelyn käyttö on perusteltua sellaisissa päätöksissä, jotka ovat luonteeltaan summaarisia, ja joihin kytkeytyy tästä syystä tavanomaista suurempi viranomaisen virheen riski. Alkoholin lain nojalla annettavat seuraamukset perustuvat aina tarkkaan harkintaan ja päätösvalmisteluun. Aluehallintovirasto katsoo, ettei alkoholilakiin perustuvista hallinnollisista seuraamuksista tulisi voida vaatia oikaisua, vaan päätöksistä tulisi voida suoraan hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Esityksessä valituskielto ulotetaan koskemaan kieltopäätösten lisäksi myös kaikkia muita 49 ja 50 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä. On syytä harkita, onko ratkaisu tarkoituksenmukainen. Esityksen mukaan markkinaoikeuteen menisivät esimerkiksi päätökset, joissa viranomaisen ei pidä tarpeellisena ryhtyä toimenpiteisiin, koska asianosainen on jo korjannut toimintansa lainmukaiseksi, samoin kuin lievempiä mainontarikkomuksia koskevat asiat, kuten 2 kuukauden hintailmoittelusäännön rikkominen tai somesäännöksen rikkominen (esim. kehoitus jakaa mainosta facebookissa). Tämän kaltaisissa asioissa on kyseenalaista, onko usein pitkä ja moniosainen käsittely markkinaoikeudessa suhteellisuusperiaatteen mukainen menettelytapa.

13 luku **Erinäiset säännökset**

Esitetty säännös nauttimiskielloista sallii omien juomien nauttimisen läpi vuorokauden kauppaliikkeissä ja tilausravintoloissa sekä ravintolatilan anniskelualueen ulkopuolisissa kabinetti-illassa, joka ei ole avoinna yleisölle ja on tällöin viranomaisvalvonnan ulottumattomissa. Tällä hetkellä alkoholijuomien nauttiminen ei ole sallittua avoimessa kauppaliikkeessä eikä ravitsemisliikkeessä tai muussa paikassa, jossa pidetään yleisön saatavilla ruokaa ja virvokkeita. Nykytilan mukainen kielto estää luvanvaraisen anniskelutoiminnan kanssa kilpailevan tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisen mallin, jossa tarjottavat alkoholijuomat hankitaan vähittäismyynnistä. Kuvatun kaltaisen toiminnan salliminen johtaisi mahdollisesti anniskelulupien määrän vähentymiseen ja tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisen siirtymiseen järjestettäväksi ilman alkoholilain mukaista valvontaa ja velvoitteita. Alkoholijuomien nauttimisen siirtymistä anniskelukiellojen ja -aikojen ulkopuolelle ravintolatiloissa ja vastaavissa paikoissa ei voida pitää alkoholilain tarkoituksen mukaisena.

Kun otetaan huomioon, että uuteen alkoholilakiin esitetään lisättäväksi uusi anniskeluluvan muoto (Catering-ilmoitus), tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen ravintolatiloihin tai vastaavissa paikoissa olisi kolme rinnakkaista ja osittain päällekkäistä mallia. Lisäksi jokaista näistä koskisivat erilaiset vaatimukset ja velvollisuudet. Näin monimutkainen ja sekava kokonaisuus johtaisi todennäköisesti myös tahattomaan lainvastaiseen toimintaan.

Nauttimiskieltoja koskeva säännös on merkittävä niin viranomaistoiminnan, elinkeinon kuin kansalaistenkin näkökulmasta. Säännös tulisi olla laadittu vähintäänkin aikaisemmassa muodossaan (alkoholilain 58 §) ja laajuudessaan, jollei säännöstä pystytä täsmentämään laajuutta menettämättä. Esitystä tulisi täsmentää siten, että ei ole tulkinnanvaraista, missä tilanteissa alkoholijuomien nauttiminen on sallittua ilman anniskelulupaa ja missä tilanteessa anniskelulupa vaaditaan.

Alkoholijuomien nauttimiskieltojen kokonaisuus olisi hyvä koota yhteen lakiin ja yhteen pykälään selkeäksi kokonaisuudeksi. Nyt esityksessä säädetään nauttimiskiellosta vähittäismyyntipaikassa sen 34 §:ssä. Lisäksi nauttimiskielloista säädetään ainakin järjestyslain 4 §:ssä.

14 luku **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

Alkoholilain voimaantulon ajankohtaa määritettäessä tulee resurssitarpeiden lisäksi ottaa huomioon lupa- ja valvontaviranomaisten rekistereihin, tietojärjestelmiin, ohjeisiin ja ohjeistuksiin sekä prosesseihin tarvittavat käytännön muutokset, joiden vuoksi lain voimaantuloon valmistautumista varten on varattava riittävä aika sen hyväksymisestä. Esitettyjen alkoholilain muutosten laaja-alaisuuden vuoksi lakia ei tulisi säätää tulemaan voimaan ainakaan muuttuneilta osin kuin aikaisintaan 6 kuukautta lain hyväksymisestä.

Alkoholijuomien vähittäismyyntilupien osalta on syytä harkita siirtymäsäännöstä, mikäli halutaan, että nykyään korkeintaan 4,7 prosenttisia vain käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia myymään oikeutettuihin toimipaikkoihin ei tarvitse erikseen hakea vähittäismyyntiluvan muutosta korkeintaan 5,5 prosenttisten alkoholijuomien myymistä varten.

Muut alkoholilain kokonaisuudistukseen liittyvät säädösmuutokset

Elintarvikelain 14 §:n vallitseva oikeustila tulee säilyttää eikä aluehallintovirastojen käsiteltäväksi ole syytä säätää ilmoituksia muutoin kuin nykyisen alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen alkoholijuomamyymälöiden osalta.